
Súlytalan büntetés? – néhány gondolat a végrehajtásában felfüggesztett szabadságvesztésről*

Pápai-Tarr Ágnes**

A büntető szankciórendszerekben az utóbbi évtizedekben megnövekedett a szabadságvesztést helyettesítő alternatív szankciók jelentősége. A feltételes elítélés egyik formájaként ismert, végrehajtásában felfüggesztett szabadságvesztés is egy népszerű alternatív szankció büntetőjogunkban. Az ítélező bíró ugyanakkor gyakran szembesülhet azzal, hogy önmagában a felfüggesztett szabadságvesztés súlytalan büntetésnek tűnik, sőt maguk az elítéltek is úgy tekintenek rá, hogy felfüggesztéssel „megúszták” a bűncselekmény elkövetését. A tanulmány a jogintézmény gyakorlatban való működését kívánja feltárni, valamint a fent említett problémának szeretne utánajárni, lehetséges megoldási javaslatokat is felsorakoztatva.

Kulcsszavak: felfüggesztett szabadságvesztés, alternatív büntetés, magatartási szabály, pártfogó felügyelet

A sanction of no importance? – reflections on suspended imprisonment

In the system of sanctions, in the last few decades the significance of alternative sanctions that replace imprisonment has increased. Known as a form of suspended sentencing, technically suspended imprisonment is a popular alternative sanction in the Hungarian sanctioning system. The judge, however, may often face the issue that suspension itself seems to have become imponderous, even more that the convicted themselves look at it as if they “got away with it”. This paper aims to explore the practicalities of this legal institution, besides offering the possible proposals to solve this problem.

Keywords: suspended imprisonment, alternative sanction, rule of behaviour, parole guardian, probation officer

<https://doi.org/10.32980/MJSz.2023.1.19>

---

* A tanulmány Bolyai János Kutatói Ösztöndíj támogatásával készült.

** Egyetemi adjunktus, Debreceni Egyetem, Állam- és Jogtudományi Kar, Büntetőjogi és Kriminológia Tanszék.

Bevezetés

A szabadságvesztés büntetés dominanciája nagyon sokáig megkérdőjelezhetetlen volt büntető szankciórendszerünkben.¹ Mára azonban a szabadságvesztésbe vetett bizalom megingani látszik, és tendenciózus, hogy mind a jogalkotó és a jogalkalmazó tekintete is egyre inkább a szabadságelvonással nem járó büntetések felé fordul. A jelenleg hatályos Btk. (2012. évi C. törvény) kodifikációs munkálatait elsődleges büntetőpolitikai célkitűzésként a szigorítás hatotta át, ugyanakkor a következetesen hangsúlyozott szigor mellett a büntetőpolitika másik fontos nyomvonala is hangsúlyosan megmaradt, mely a kisebb tárgyi súlyú bűncselekményt első ízben elkövetőkre a tényleges szabadságelvonás nélküli, alternatív szankciók kiszabását, a preventív és a nevelési cél elsődlegességét hangsúlyozza.

A szabadságvesztést helyettesítő alternatív szankciók megerősödéséhez egyértelműen hozzájárult, hogy az utóbbi időben a végrehajtandó szabadságvesztés körül egyre több probléma körvonalazódik, és a sokáig egyedüli jó büntetési nemként számon tartott szankció,² megannyi megoldásra váró kérdést generált a szakemberek számára. Az is kiderült, hogy a bűnözést ez a büntetési nem sem tudja eliminálni. A szabadságvesztés végrehajtásának igen költséges volta,³ a túlnépesedett büntetés-végrehajtási intézetek problémája,⁴ a visszaesői ráta

¹ A szabadságvesztés a 19. században a halálbüntetés alternatívjaként vált uralkodó büntetési nemmé és a jogalkotó és jogalkalmazó is óriási reményeket fűzött hozzá, az egyedüli ideális büntetési nemnek tartotta.

² Pradel, Jean: *Droit pénal général*, 21e édition, Cujas, Paris, 2016. 547-548. o.

³ Márk Lili, Váradi Balázs: A fogvatartás ára – A Strasbourgi pilot ítélet fényében, in: *Kriminológiai Közlemények 75. szám, Válogatás a 2014-ben és 2015-ben tartott tudományos rendezvények előadásaiból*, (Szerk.: Inzelt Éva), Magyar Kriminológiai Társaság, Budapest, 2015. 205-224. o., Ambrus István: Some Thoughts on the Hungarian Criminal Sanctioning System, *Jogelméleti Szemle*, 2016/4. 4. o., Deffains, Bruno, Jean, Jean-Paul: Le coût des prisons (à qui profite le crime?), *Archives de politique criminelle*, 2013/1. 25-44. o.

⁴ Blanc, Alain: Á propos du rapport de Dominique Raimbourg: „Penser la peine autrement: proposition pour mettre fin à la surpopulation carcérale, *Archives de politique criminelle*, 2013/1. 153-162. o., Albrecht, Hans-Jörg: *Prison Overcrowding – Finding Effective Solutions. Strategies and Best Practices Against Overcrowding in Correctional Facilities*. Max Planck Institute, Freiburg, 2011. https://www.mpicc.de/shared/data/pdf/research_in_brief_43_-_albrecht_prisonovercrowding.pdf (2020. december 12.), Poncela, Pierrette: La crise du logement pénitentiaire, *Revue de science criminelle et de droit pénal comparé*, 2008/4. 972-984. o., Favuzza, Federica: Torreggiani and Prison Overcrowding in Italy, *Human Rights Law Review*, 2017/1. 153-173. o., Penaud, Béatrice: La surpopulation carcérale n'est pas une fatalité, *Gazette du Palais*, No. 135. du 15 Mai 2014. 5. o., Szemesi Sándor: Sok (jó) ember kis helyen? A magyar fegyintézetek zsúfoltságával kapcsolatos kérdések az Emberi Jogok Európai Bírósága gyakorlatában, *Büntetőjogi Szemle*, 2014/2. 85-88. o., továbbá Szemesi Sándor: Repetitive Cases before the Strasbourg Court: The Pilot Judgment Procedure at the European Court of Human Rights, in.: *Hungarian Yearbook of International Law and European Law 2014*. (Szerk.: Szabó Marcel, Láncoș Petra Lea, Varga Réka, Molnár Tamás) Eleven International Publishing, Hague, 2015. 243-258. o., Kadlót Erzsébet: Pilot döntés a börtönök túlzásfoltosságáról, in.: *Kriminológiai Közlemények 75. szám, Válogatás a 2014-ben és 2015-ben tartott tudományos rendezvények előadásaiból*, (Szerk.: Inzelt Éva) Magyar Kriminológiai Társaság, Budapest, 2015. 225-231. o., Nagy Anita: *Szabadulás a büntetés-végrehajtási intézetből*, Bíbor Kiadó, Miskolc, 2015. 59-116. o., NAGY Anita: A túlzásfoltosság a büntetés-végrehajtási intézetekben, figyelemmel a nemzetközi szabályozásra, *Jogelméleti Szemle*, 2016/1. 63-80. o.

csökkenést alig mutató eredményei⁵ mind olyan tényező, melyek szankciórendszerünkben a kiszabott végrehajtandó szabadságvesztések számának redukálását és a büntetési nem szerepének csökkenő tendenciáját sürgetik.

Ez utóbbi célkitűzéshez igazodik a végrehajtásában felfüggesztett szabadságvesztés is, mely hosszú jogtörténeti múlttal és mára kialakult büntetéskiszabási gyakorlattal rendelkezik a hazai büntető jogtörténetben. Feltételezhetően ez utóbbi ténynek köszönhetően, az elmúlt időszak büntetőjogi szakirodalmá meglehetősen szűkölködik a témával foglalkozó tanulmányokban és a végrehajtásában felfüggesztett szabadságvesztés kiszabásának tapasztalatairól és a jogintézmény körül jelentkező gyakorlati nehézségekről nagyon keveset hallunk.⁶ Ez persze egyáltalán nem jelenti azt, hogy ne lennének nehézségek a jogintézmény kiszabása körül, hiszen az ítélkező bíró gyakran szembesül(het) azzal, hogy a végrehajtásában felfüggesztett szabadságvesztés, bár szabadságvesztés és ennek megfelelően ultima ratioként kell kezelnie, sok esetben már-már súlytalan szankcióként, eredeti céljához képest némileg kiüresedve szerepel a lehetséges szabadságvesztést helyettesítő alternatív büntetések palettáján.

A többi alternatív büntetéshez képest a felfüggesztett szabadságvesztés elméletileg mindenképp súlyosabb büntetés, ugyanakkor egy a generális maximumhoz közeli időtartamban kiszabott közérdekű munka, de akár az elkövető jövedelmi viszonyaihoz igazított pénzbüntetés, nem beszélve az elzárásról, sok esetben ténylegesen súlyosabb joghátrányt jelenthet az elítélt számára. A közvélemény szintén úgy tekint a felfüggesztett szabadságvesztésre, hogy a bűncselekmény elkövetője „ennyivel megúsza” és „csupán” törvénytisztelő életmódot kell folytatnia a próbaidő alatt.

A jogintézmény alkalmazási gyakorisága ugyanakkor azt sejteti, hogy a jogalkalmazó által elfogadott és a gyakorlatban igen preferált jogintézménnyel van dolgunk. Az elmúlt néhány évben a büntetéskiszabás egyes elméleti és gyakorlati kérdéseinek feltárása során, a felfüggesztett szabadságvesztés kapcsán is számos problémára és ellentmondásos helyzetre bukkantam. Ezeket a tapasztalatokat igyekeztem összegyűjteni ebben az írásomban. Kíváncsi voltam arra, hogy a jogintézmény hogyan működik a gyakorlatban, milyen büntetéskiszabási szempontok mentén haladva és milyen elkövetői körrel szemben szabja ki a bíróság, és melyek az ítélkezésben jelentkező nehézségek. A témában rendelkezésre álló szakirodalom feltárásán túl, a gyakorlat jobb megismerése érdekében, egyrésztől anonim bírósági határozatokat vizsgáltam, másrésztől a Debreceni Törvényszék illetékességi területéhez tartozó járásbíróságok büntetéskiszabási gyakorlatát, kisebb tárgyi súlyú, tömegesen előforduló bűncselekmények kapcsán aktakutatással is vizsgáltam.⁷ Az

⁵ Pradel rámutat arra, hogy a büntetés-végrehajtási intézetek a visszaesők iskolái. Lásd: PRADEL: i. m. 548. o.

⁶ Komplex megközelítéssel vizsgálja a témát PhD értekezésében Pálvölgyi Ákos. Ld. Pálvölgyi Ákos: *A büntetés felfüggesztése intézménye történetének és egyes büntetőjogi alapelvek értékelése a magyar büntetőjogban a Cemeji-kódextól napjainkig*, Doktori értekezés, Pécsi Tudományegyetem Állam-és Jogtudományi Kar, Doktori Iskola, Pécs 2017. <https://ajk.pte.hu/files/file/doktori-iskola/palvolgyi-akos/palvolgyi-akos-muhelyvita-ertekezes.pdf>

⁷ A Bolyai János Kutatói Ösztöndíj támogatásával a büntetéskiszabási gyakorlat jobb megismerése céljából, a Debreceni Törvényszék illetékességi területéhez tartozó járásbíróságok gyakorlatát két

akták a végrehajtásában felfüggesztett szabadságvesztés egyes kérdései kapcsán is számos tanulságot tartalmaztak.

1. A végrehajtásában felfüggesztett szabadságvesztés természetéről

Büntető szankciórendszerünk csúcspontján a halálbüntetés abolíciója óta,⁸ legszigorúbb jogkövetkezményként a szabadságvesztés áll. A hatályos Btk. indokolása a legerőteljesebb visszatartó hatású büntetésként aposztrofálja a szabadságvesztést, mely az elkövető elszigetelése révén szolgálja a társadalom védelmét, ugyanakkor a biztonsági szempontokon túl nevelési feladatot is megvalósít. Olyan büntetési nemről van szó, mely megfelelően differenciálható, hiszen nemcsak időtartamát tekintve, hanem a végrehajtás rezsimét, végrehajtási módját illetően is individualizálható. További differenciálási lehetőséget ad a büntetést kiszabó bírónak a feltételes szabadságra bocsátás lehetősége vagy éppen annak kizárása, de a büntetés végrehajtásának a felfüggesztése és ez utóbbi mellett a pártfogó felügyelet elrendelése is.⁹ A végrehajtásában felfüggesztett szabadságvesztés tehát nem önálló büntetési nem a magyar büntetőjog szankciórendszerében, hanem a szabadságvesztés büntetésnek egyik speciális formája.

A magyar büntetőjog a szabadságvesztésnek két fajtáját ismeri, a határozott időtartamú és az életfogytig tartó szabadságvesztést. A rendelkezésre álló statisztikai adatok szerint a szabadságvesztés a pénzbüntetés után, a második leggyakrabban kiszabott szankció hazánkban.¹⁰ A statisztikai adatok a határozott időtartamú szabadságvesztésen mind a végrehajtandó, mind a felfüggesztett szabadságvesztés adatait értik. A kelet-európai országokban a rendszerváltásig az ítélezési gyakorlatot inkább a végrehajtandó szabadságvesztések kiszabásának dominanciája jellemezte. Csupán ezt követően kezdett mind népszerűbbé válni a végrehajtásában felfüggesztett szabadságvesztési forma. Magyarországon 1993 volt az első év, amikor a felfüggesztett szabadságvesztés túlsúlyba került a végrehajtandó szabadságvesztésekhez képest.¹¹ Azóta pedig egyre nagyobb arányban haladja meg a végrehajtandó szabadságvesztést.

ügycsoportra, a kisebb tárgyi súlyú lopásokra és ittas vezetésekre vizsgáltam. Összesen 226 lopás miatt kiszabott és 209 ittas vezetés miatt kiszabott szankció elemzésére került sor.

⁸ Magyarországon a rendszerváltást követően a 23/1990. (X. 31.) AB határozattal került szankciórendszerünkben a halálbüntetés. Lásd erről részletesen: Tóth J. Zoltán: A halálbüntetés utolsó harminc éve Magyarországon: az 1961. évi V. törvénytől az alkotmánybírói abolícióig, *Jogelméleti Szemle*, 2008/4. http://jesz.ajk.elte.hu/2008_4.html (2021. október 5.)

⁹ Btk. miniszteri indokolása, 34. §-hoz fűzött indokolás.

¹⁰ A Büntetőbíróság előtti ügyészi tevékenység főbb adatai I., 2020. évi tevékenység, Legfőbb Ügyészség Budapest 2021. 59.o. http://ugyeszseg.hu/wp-content/uploads/2022/01/lfiga_65_3_2022_1-melleklet.pdf

¹¹ Kerezi Klára: *Kontroll vagy támogatás: az alternatív szankciók dilemmája*, Complex Kiadó, Budapest, 2006. 171. o.

Évek	A terheltek száma, akikkel szemben büntetést vagy intézkedést alkalmaztak (db)	Terheltek száma, akivel szemben szabadságvesztés büntetést szabtak ki				Százalékos arány a terheltekhez képest, akivel szemben büntetést szabtak kis vagy intézkedést alkalmaztak
		Összesen	Életfogytig tartó	Végrehajtandó	Felfüggesztett	
2004	96 281	30 298	26	10 424	19 848	31,47%
2005	98 561	29 869	7	9 891	19 971	30,31%
2006	97 302	29 156	17	9 740	19 399	29,96%
2007	87 744	26 427	14	8 853	17 560	30,12%
2008	85 274	26 820	8	9 086	17 726	31,45%
2009	86 241	27 965	11	9 424	18 530	32,43%
2010	86 196	29 221	25	9 718	19 478	33,90%
2011	88 445	32 089	11	10 504	21 574	36,28%
2012	75 563	28 674	22	9 683	18 969	37,95%
2013	74 287	27 497	36	9 331	18 130	37,01%
2014	83 697	29 306	27	10 221	19 058	35,01%
2015	76 236	26 366	39	9 692	16 635	34,58%
2016	76 938	25 315	34	9 473	15 808	32,90%
2017	69 951	22 906	21	8 342	14 543	32,75%
2018	64 942	20 421	16	7 506	12 899	31,44%
2019	66 103	20 242	25	7 494	12 723	30,62%
2020	53 222	15 738	13	5 360	10 365	29,57%

A fenti táblázat a szabadságvesztés büntetés egyes fajtáinak kiszabási gyakoriságát mutatja 2004-ig visszamenőleg. Ebből jól látszik, hogy a felfüggesztett szabadságvesztések száma évente megközelítőleg kétszer annyi, mint a kiszabott végrehajtandó szabadságvesztések száma. Amennyiben a rendelkezésünkre álló utóbbi két év gyakorlatát vesszük csupán szemügyre, megállapítható, hogy 2019-ben a kiszabott szabadságvesztések közül legmagasabb arányt képviseli a felfüggesztett szabadságvesztés 62,85%-kal, míg a végrehajtandó szabadságvesztések aránya 37,02%. Úgy tűnik, hogy ez az arány a szabadságvesztés csökkenő tendenciája mellett is állandósulni látszik, hiszen a határozott időtartamú szabadságvesztésen belül évről évre kicsivel több, mint 60% a felfüggesztett szabadságvesztések aránya, a végrehajtandó szabadságvesztések pedig 37-38% körül mozognak.¹² 2020-ban kevéssel ugyan, de tovább növekedett a

¹² Lásd: *A büntetőbíróság előtti ügyészi tevékenység főbb adatai I. A 2019. évi tevékenység. i. m. 61. o.* http://ugyeszseg.hu/pdf/statisztika/LFIIGA_243_11_2020_melle%CC%81klet1.pdf

végrehajtásában felfüggesztett szabadságvesztések aránya, ami 65,86%-ot jelent az összes kiszabott szabadságvesztésen belül. A növekvő számarányok részben a világjárványnak köszönhetően alakulnak így, hiszen növekedett az írásbeli eljárások száma is, melynek keretein belül lehetőség van a végrehajtásában felfüggesztett szabadságvesztés kiszabására is.¹³

A bírói gyakorlatban igen népszerűnek tekinthető jogintézmény mind célját, mind a bünteteskiszabás szempontjait illetően, teljesen eltér a szabadságvesztés többi esetkörétől. Míg az életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabása esetén kiemelt prioritás a társadalom védelme, az elkövető végleges, de legalábbis hosszú időtartamú elszigetelésével, addig a végrehajtandó szabadságvesztés esetén a cselekmény tárgyi súlyára tekintettel és a büntetés célját is szem előtt tartva, az egyéni és a társadalmi prevenció is végrehajtandó szabadságvesztés kiszabását indokolja. Ez utóbbi esetekben a bíró szeme előtt az lebeg, hogy a társadalom védelme, a bűnelkövető megjavítása és helyes irányba történő elmozdítása megkívánja az izolációját és zárt intézeti keretek közti nevelését. A felfüggesztett szabadságvesztés esetén azonban éppen az elkövető pozitív személyiségjegyei és a bűncselekmény csekélyebb tárgyi súlya enged arra következtetni, hogy szükségtelen a büntetés végrehajtása, elegendő, ha a végrehajtás veszélye egy ideig fennáll.

A büntetés feltételes felfüggesztése a prevenciók célkitűzéseket helyezi a középpontba.¹⁴ A feltételes elítélés belga-francia modellje szerint¹⁵ a bíróság ebben az esetben kiszabja a szabadságvesztést, de annak azonnali végrehajtásától meghatározott ideig eltekint. Irk Albert szerint a már kimondott ítélet Damoklész kardjaként lebeg az elítélt feje felett mindaddig, amíg a próbaidejét kifogástalanul ki nem töltötte.¹⁶ A próbaidő egyértelműen arra sarkallja az elkövetőt, hogy törvénytisztelő életmódot folytasson, reintegrálódjon a társadalomba, és véletlenül se merüljön fel benne a bűnözői életút folytatása.

Számos szerző és nemzetközi szervezet is felhívta a figyelmet a rövidebb időtartamú szabadságvesztés végrehajtásának káros következményeire, mivel az sem a megelőzésre, sem a javításra nem alkalmas. Az Európa Tanács már az 1960-as évek közepétől újra és újra napirendre tűzte a szabadságvesztések visszaszorításának lehetőségét propagáló ajánlások elfogadását. Az Európa Tanács égíse alatt több Ajánlás is foglalkozott a szabadságvesztés alternatíváinak, köztük a felfüggesztett szabadságvesztésnek a kidolgozásával.¹⁷ Az ENSZ 1990-ben fogadta

¹³ Be. 740. § (2) bekezdés a) pont

¹⁴ Finkey Ferenc új erkölcsi jellegű büntetési nemként aposztrofálja. Lásd: Finkey Ferenc: *A magyar büntetőjog tankönyve*, Grill Károly Könyvkiadó Vállalata, Budapest, 1909. 409. o.

¹⁵ Először Belgiumban került bevezetésre a jogintézmény 1888-ban, a francia Bérenger javaslat alapján, majd a francia büntetőjogba 1891-ben szintén Bérenger nevével azonosított törvény – loi du 26 mars 1891 sur l'atténuation et l'aggravation des peines (loi Bérenger) – vezette be a sursist. Lásd: Bonis-Garçon, Evelyne, Peltier, Virginie: *Droit de la peine*, 2e édition, LexisNexis, Paris, 2015. 289. o.

¹⁶ Irk Albert: *A magyar büntető anyagi jog*, Dunántúl Pécsi Egyetemi Könyvkiadó és Nyomda Rt., Pécs, 1933. 331.o.

¹⁷ Lásd: az Európa Tanács R (92) 16. számú Ajánlása a közösségi szankciók és intézkedések európai szabályairól, az Európa Tanács R (2000) 22. számú Ajánlása a közösségi büntetések és intézkedések európai szabályai végrehajtásának fejlesztéséről, s ezeket váltotta fel az Európa Tanács Rec (2017) 3. számú Ajánlása a közösségi szankciók és intézkedések európai szabályairól. Lásd részletesen: Görgényi Ilona: *Közösségi szankciók a büntetőjogban*, in.: *Acta Universitatis Szegediensis: Acta Juridica et*

el a Tokiói Szabályokat, mely a szabadságelvonnással nem járó szankciók alapszabályait tartalmazza, és a szabadságvesztés alternatívái közé sorolja a feltételes elítélést és a felfüggesztett büntetést. A nemzetközi dokumentumok összességében felhívják a figyelmet arra, hogy az ítélkezés során a bíróságoknak különös figyelmet kell fordítani az enyhítő körülményekre, melyek lehetővé teszik, hogy ne kelljen szabadságvesztést kiszabniuk.

A felfüggesztett szabadságvesztés ennek megfelelően a végrehajtandó szabadságvesztések egyik alternatívája is, mely megkíméli az elkövetőt egy rövidebb ideig tartó elszigeteltségtől, a börtönszocializáció negatív következményeitől és a társadalmi előítéletektől egyaránt. Ez a jogintézmény az egyéniesítés lehetőségét még inkább megteremti,¹⁸ és a tettest jogszerű életmódra motiválja azzal, hogy a büntetés végrehajtását vagy annak mellőzését az ő magatartásától teszi függővé. Az elkövető az eddigi családi környezetében maradhat, munkáját – ha volt neki – nem veszíti el, és a negatív börtönártalmaknak sem lesz kitéve. Finkey Ferenc szemléletesen foglalja össze, hogy *„az első ízben megbotlott, de alapjában nem romlott embert kár, sőt kész veszedelem azonnal börtönbe, fogházba küldeni.”*¹⁹ A jogintézmény arra is alkalmas, hogy a börtönpopulációt csökkentsük és megszabadítsuk a nem odavaló elkövetőktől.

2. Büntetés kiszabási megfontolások

A jelenlegi szabályok szerint a 2 év meg nem haladó szabadságvesztés végrehajtása felfüggeszthető, ha különösen az elkövető személyi körülményeire figyelemmel alaposan feltehető, hogy a büntetés célja annak végrehajtása nélkül is elérhető.²⁰ A próbaidő tartama egy évtől öt évig terjedhet, de a kiszabott szabadságvesztésnél rövidebb nem lehet.²¹ A próbaidőt években, vagy években és hónapokban kell meghatározni.

Politica, Tomus LXXXI. Ünnepi kötet dr. Nagy Ferenc egyetemi tanár 70. születésnapjára, (Szerk.: Homoki-Nagy Mária), Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar, Szeged, 2018. 333-348. o.

¹⁸ *Finkey* szavaival élve ez a jogintézmény az egyénítés eszméjének a diadala. Lásd: *Finkey*: i. m. 410. o.

¹⁹ *Finkey*: i. m. 410. o.

²⁰ Btk. 85. § (1) bekezdés. A Btk. 85. § (1a) bekezdése a felfüggesztett szabadságvesztésnek ismeri egy speciális esetét, mely kiterjeszti a felfüggesztett szabadságvesztések lehetséges alkalmazási körét. A határozat tiltott átlépése (Btk. 352/A. §), a határozat megrongálása (Btk. 352/B. §), valamint a határozattal kapcsolatos építési munka akadályozása (Btk. 352/C. §) esetén az öt év meg nem haladó szabadságvesztés végrehajtása próbaidőre felfüggeszthető. Mivel az OBH által kezelt statisztikai adatbázis szerint 2019-ben egyetlen ilyen esetben sem került sor a felfüggesztett szabadságvesztés kiszabására, ezért ennek az elvi lehetőségnek a magyarázatától és részletesebb ismertetésétől elhelyütt eltekintünk, hiszen a kutatás elsődleges célja a gyakorlat feltérképezése.

²¹ Lásd: BH 2013.5.181., BH 2013.6.224. Továbbá: *„A kiszabott szabadságvesztés felfüggesztése próbaidejének tartamára vonatkozó kötelező törvényi előírások megsértése a felülvizsgálati eljárásban a Kúria felülbírálati jogkörét a kiszabott büntetés egészének törvényességi vizsgálatára megalapozza. Ekként a törvénynek megfelelő határozat meghozatala érdekében a Kúria döntési jogköre nemcsak a próbaidő, hanem a kiszabott szabadságvesztés tartamának megváltoztatása által is megvalósulhat.”* EH 2015.02.B5. II. pontja. *„A szabadságvesztés felfüggesztése próbaidejének törvénysértő meghatározása*

A szabadságvesztés felfüggesztésének egyik objektív feltétele a kiszabott szabadságvesztés mértéke, hiszen az a 2 évet nem haladhatja meg.²² 2019-ben ennek az objektív feltételnek az összes kiszabott szabadságvesztés 73,3%-a felelt meg.²³ A szabadságvesztés felfüggesztése nem önálló büntetési nem. A büntetés mértékét a végrehajtás felfüggesztése lehetőségének a figyelmen kívül hagyásával állapítja meg a bíróság, arra tekintettel tehát, hogy a bíróság a szabadságvesztés végrehajtását fel fogja függeszteni, nem szabhat ki hosszabb tartamú büntetést.²⁴

A felfüggesztés másik, immár szubjektív és a bíróság által mérlegelést igénylő feltétele, hogy az elkövető személyére tekintettel szükségtelen a szabadságvesztés végrehajtása. Alternatív szankcióról lévén szó, elsősorban az elkövető személyére tekintettel történik a kedvezmény adása, éppen ezért érdemes megvizsgálni a lehetséges elkövetői kör legfontosabb jellemzőit.

Az elkövetői kör kiválasztása az enyhítő és súlyosító körülmények alapos mérlegelésével, ugyanakkor a speciális és generális prevenciók célkitűzéseket szem előtt tartva történik. A törvény pontosan meghatározza azokat az eseteket, melyeknek fennállása miatt az elkövető erre az előzetes bizalomra nem szolgálhat rá. Így kizárt a felfüggesztés azokkal szemben, akik többszörös visszaesőként vagy bünszervezetben követték el a bűncselekményt, illetve a szándékos bűncselekményt a szabadságvesztés végrehajtásának befejezése előtt vagy a felfüggesztésének próbaideje alatt követték el.²⁵ Amennyiben az előbbi esetek nem állnak fenn, akkor a bíróság mérlegelheti, hogy a 2 évet meg nem haladó szabadságvesztés, különösen az elkövető személyi körülményeire tekintettel felfüggeszthető-e.

Az 55. Bkv iránymutatást ad a bírók számára a felfüggesztett szabadságvesztés kiszabásának mérlegelés körébe tartozó szempontjait illetően. Ha az elkövető személyi körülményei kedvezőek, akkor csak kiemelt társadalomra veszélyes bűncselekmények miatt szab ki egyébként is szabadságvesztést a bíróság, s ha annak tartama a két évet nem haladja meg, akkor lehetőség van felfüggesztésre. Vannak azonban olyan esetek, amikor nem indokolt az elkövetővel szemben még a kedvező személyi körülményekre tekintettel sem a felfüggesztett szabadságvesztést kiszabni.

Ennek megfelelően kerülendő az erőszakos, garázda jellegű, vagy a közélet tisztaságát veszélyeztető, korrupciós, illetve nagyobb tárgyi súlyú bűncselekményt elkövető, de kifogástalan eddigi előéletű terhelttel szemben a felfüggesztés. Nem tartotta indokoltnak a Kúria a súlyos testi sértés büntette miatt kiszabott szabadságvesztés próbaidőre történő felfüggesztését, amikor a cselekmény tárgyi

---

esetén a Kúria nem csupán a próbaidő, hanem a kiszabott szabadságvesztés tartamának megváltoztatásával is hozhat a törvénynek megfelelő határozatot.” BH 2015.7.281.

²² A gyakorlatban előfordulnak olyan nyilvánvaló bírói hibák, amikor alsóbb bírósági szinten a két évet meghaladó szabadságvesztés is gond nélkül felfüggesztésre kerül, s majd felsőbb bírósági szinten történik meg a szabadságvesztés időtartamának szükséges, és jogszabályoknak megfelelő korrekciója. Például: Kúria Bfv.591/2019/10.

²³ Az OBH adatbázisa alapján. <https://birosag.hu/birosagokrol/statisztikai-adatok/jogerosen-befejezett-buntetoeljarasok-vadlottainak-statisztikai-adatai/revizio-utan/2019>

²⁴ Görgényi Ilona, Gula József, Horváth Tibor, Jacsó Judit, Lévay Miklós, Sántha Ferenc, Váradi Erika: *Magyar Büntetőjog, Általános Rész*, Complex Kiadó, Budapest, 2014., 503. o.

²⁵ Btk. 86. § (1) bekezdés

súlya jelentős volt, durva elkövetési módja és következményei folytán közelített az életveszélyt okozó testi sértés büntetének a kísérletéhez.²⁶ Ez azonban természetesen nem azt jelenti, hogy a súlyos vagy akár még az életveszélyt okozó testi sértés miatt nem kerülhet egyáltalán felfüggesztésre a szabadságvesztés.

Egy másik ügyben még a korábbi gyakorlatból találunk példát arra is, hogy az életveszélyt okozó testi sértés miatt is végrehajtásában felfüggesztett szabadságvesztést szabott ki a bíró. Ez kivételesnek mondható a bírói gyakorlatban, tekintettel arra, hogy egy ilyen tárgyi súlyú bűncselekményre, az általános megelőzésre is figyelemmel, általában indokolt a végrehajtandó szabadságvesztés kiszabása. A konkrét ügyben a bíróság azzal magyarázta a végrehajtásában felfüggesztett szabadságvesztés kiszabását, hogy a vádlott és a sértett között nemcsak a béke állt helyre, hanem ezenkívül új környezetbe is költöztek, a súlyosan alkoholistá terhelte itt munkát vállalt, abbahagyta az alkoholfogyasztást, hogy megszabaduljon a szenvedélyétől, és időközben meg is betegedett, szívinfarktuson esett át. Egy ilyen helyzetben a végrehajtandó szabadságvesztés a terhelte a korábbinál súlyosabb helyzetbe vetné vissza, és társadalmi szempontból nagyobb kárt okozna annál, mint amellyel a szabadságvesztés végrehajtásának felfüggesztése az általános megelőzéshez fűződő érdeket sérthetné.²⁷ Az életveszélyt okozó testi sértés esetén is kifejezetten indokolt volt a korábbi bírói gyakorlatban a felfüggesztett szabadságvesztés kiszabása, amikor az elkövető a jogos védelmet ijedségből túllépte, majd az eredményt önként elhárította.²⁸ Szintén a büntetés végrehajtását felfüggesztette a bíróság, amikor a büntetlen előéletű vádlott, emberileg érthető helyzetben kialakult indulatában, a sértett közreható magatartásától is motiváltan valósította meg az életveszélyt okozó testi sértés büntetének kísérletét, és a cselekményének elbírálásánál további enyhítő körülmények is értékelhetők voltak.²⁹

Kedvező személyi körülmények ellenére sem ildomos ugyanakkor a felfüggesztés kedvezményében részesíteni az elkövetőt, ha a bűncselekményt bünszövetségben követte el,³⁰ illetve ha a bűncselekménynek súlyos az eredménye. A Kúria egyik ítéletében kifejtette, hogy a kedvező személyi körülmények és a vádlott idős kora megalapozhatja az enyhítő szakasz alkalmazását, de a jelentős tárgyi súlyú élet és testi épség elleni bűncselekményeket, valamint lőfegyverrel és lőszerral visszaélést elkövetővel szemben, nem indokolt a szabadságvesztésnek próbaidőre történő felfüggesztése.³¹

Nincsenek automatikusan kizárva a felfüggesztett szabadságvesztés kedvezményeiből a kifogásolható életvezetésű elkövetők, akik ismételten követettek el bűncselekményt, szabálysértést, italozó életmódot folytatnak, vagy családi kötelezettségeiket nem teljesítik. Velük szemben az 55. Bkv szerint indokolt lehet a

²⁶ BH 2015.5.118.

²⁷ BH 2002.8.374. II. pont.

²⁸ BH 2001.5.204., BH 2002.4.125.

²⁹ BH 2000.3.93.

³⁰ A Bkv 55. utal arra, hogy nem érdemelnek előzetes bizalmat azok, akik szervezeten követték el a bűncselekményt, mivel a bünszövetségben történő elkövetés esetére a törvény erejénél fogva kizárt a felfüggesztés, így ehelyütt a bünszövetségi társas bűnelkövetési alakzatra gondolhatunk csupán.

³¹ BH 1999.1.1. II.

szabadságvesztés felfüggesztése, ha az elkövető jelentősebb társadalomra veszélyességű bűncselekményt követett el, de bűnösségének foka kisebb, vagy a cselekmény kisebb mértékben veszélyes a társadalomra, de a bűnösség foka jelentősebb.

Általában nem függeszthető fel a szabadságvesztés végrehajtása azokkal szemben, akik alkoholista életmódjukból vagy erkölcstelen szemléletükből fakadóan, jelentősebb társadalomra veszélyességű bűncselekményt vagy bűncselekmények sorozatát követték el, illetve személyi társadalomra veszélyességük egyébként kiemelkedő.³²

A kifogásolható életvitelű elkövetők esetén indokolt lehet pártfogó felügyelet elrendelése,³³ visszaeső bünelkövető esetén az elkövető kötelezően pártfogó felügyelet alatt áll. A pártfogó felügyelettel az egyéniesítés további lehetősége nyílik meg a jogalkalmazó számára, hiszen ezen belül egyéni magatartási szabályok vagy kötelezettségek elrendelésére is lehetőség van.

3. A szankció helye és súlytalanságának problémája

A végrehajtásában felfüggesztett szabadságvesztés szankciórendszerünkben betöltött helye egyre inkább vitatott. Ez pedig részben szankciórendszerünk változásának, részben a jogintézmény sajátos kettős arculatának köszönhető. A felfüggesztett szabadságvesztés ugyanis jellegét tekintve, meglehetősen Janus-arcú jogintézmény, hiszen célja a tényleges szabadságvesztés elkerülése, mégis – nevében is benne van –, hogy szabadságvesztés, így a szankciók súlyossági sorrendjében a végrehajtandó szabadságvesztést követően a második legszigorúbb szankcióként aposztrofáljuk. A szankciók súlyossági sorrendjét azonban álláspontunk szerint lényegében változtatta meg az új Btk. által bevezetett elzárás büntetésünk.

Az elzárás végrehajtása a jelenleg hatályos szabályok alapján ugyanis nem függeszthető fel, hiszen a büntetés végrehajtásának felfüggesztésére a törvény kizárólag szabadságvesztés esetén ad lehetőséget. Ennek köszönhetően az elzárás bevezetésével a szankciórendszerben az egyes büntetési nemek között eddig kialakult súlyossági sorrend is megbomlani látszik. A szankciórendszer csúcsán kétségtelenül a szabadságvesztés áll, legyen az akár végrehajtandó vagy végrehajtásában felfüggesztett. A súlyossági sorrendben a második helyen az elzárás szerepel. Mindezek ellenére a jogalkotó kifejezetten lehetővé teszi büntetővégzésben a súlyosabb szankció kiszabását, hiszen felfüggesztett szabadságvesztés a terhelt személyes jelenléte nélkül, írásbeli eljárásban már régóta kiszabható, de a kevésbé súlyos elzárás kiszabására ilyen keretek közt nincs lehetőség.³⁴ Talán kimondatlanul maga a jogalkotó is érzékeli, hogy az elzárásnak egyértelműen nagyobb a

³² BKv 55. II. rész, 2. pont, b) alpont.

³³ Ha az alkoholista életvezetésű vádlottal szemben végrehajtásában felfüggesztett szabadságvesztést szab ki a bíróság, általában indokoltnak mutatkozik a pártfogó felügyelet elrendelése. BH 1999.3.95. II. pont.

³⁴ Be. 740. § (2) bekezdés a) pont.

hátránytartalma, mint az elvileg súlyosabb, de végrehajtásában felfüggesztett szabadságvesztésnek.

Vitatható, hogy a jelentősebb tárgyi súlyú és eleve szabadságvesztéssel fenyegetett bűncselekmény elkövetése esetén, a terhelt elkerülheti a büntetés tényleges végrehajtását, míg a kevésbé társadalomra veszélyes magatartások elkövetésekor mindenképpen büntetés-végrehajtási intézetbe fog kerülni az elkövető, amennyiben elzárásra ítélik.³⁵ A jelenlegi szabályoknak megfelelően a végrehajtásában felfüggesztett szabadságvesztés súlyosabb büntetés, mint az elzárás, így a súlyosítási tilalmat nem sérti, ha a bíróság a terhelt terhére bejelentett fellebbezés hiányában, a felfüggesztett szabadságvesztést elzárásra változtatja.³⁶ A terhelt és a védő szempontjából csak remélni tudjuk, hogy az ítélkezési gyakorlatban erre nem sok példa van,³⁷ amennyiben mégis, akkor védő legyen a talpán, aki el tudja magyarázni az elítéltnak, hogy az elzárással jobban járt, hiszen ez enyhébb szankció, mint a felfüggesztett szabadságvesztés. Igaz ugyanakkor, hogy bizonyos szempontból valóban jobban járhat az elkövető, hiszen elzárás esetén a jogerőre emelkedéssel mentesül a büntetett előélethez fűződő hátrányok alól,³⁸ míg a felfüggesztett szabadságvesztés esetén – előzetes mentesítés hiányában, – csupán a próbaidő sikeres leteltével fog mentesülni. További előnye az elzárásnak – kizárólag a végrehajtandó szabadságvesztéshez és nem a felfüggesztett szabadságvesztéshez képest, – hogy visszaesés szempontjából nem veszik figyelembe a korábbi elzárásra ítélest,³⁹ és közügyektől eltiltás sem szabható ki vele szemben.⁴⁰ De vajon ezek az előnyök kompenzálják-e azt a hátrányt, hogy bizonyos időre mindenképpen büntetés-végrehajtási intézetbe kell vonulnia, saját bőrén tapasztalhatja a börtönártalmakat, és szabadulása után meg kell küzdenie a társadalmi előítéletekkel is. Ezek a hátrányok a fent említett előnyökkel az esetek többségében valószínűleg nem kompenzálhatók, így a bíró bölcs belátására van bízva, hogy az ítélkezési gyakorlatot az igazságosság szempontjait is szem előtt tartva alakítsa ki.

A felfüggesztett szabadságvesztés hátrány tartalma azonban nagyon sok esetben a többi alternatív szankcióhoz képest is megkérdőjelezhető. Gyakran a felfüggesztett szabadságvesztés a pártfogó felügyelet elrendelése, egyéni magatartási szabály

³⁵ Kadlót Erzsébet: Az új Btk. szankciórendszerének lehetséges kihatásai az ítélkezési gyakorlatra, *Fundamentum*, 2013/4. 106. o.

³⁶ Végrehajtásában felfüggesztett szabadságvesztés helyett elzárás kiszabása nem ütközik a súlyosítási tilalomba. A konkrét ügyben tartási kötelezettség elmulasztásának vétsége miatt az elsőfokú bíróság végrehajtásában felfüggesztett szabadságvesztésre ítélte a vádlottat, a büntetést az ügyész tudomásul vette és kizárólag a védő, a terhelt javára jelentett be fellebbezést. A másodfokú bíróság a felfüggesztett szabadságvesztést 50 nap elzárásra „enyhítette”. Következetes a felsőbírósági gyakorlat a tekintetben, hogy ami nem ütközik a súlyosítási tilalom során kimerítő jellegű, negatív felsorolásba, az alkalmazható, még abban az esetben is, ha az a terhelt terhére történő megváltoztatást eredményez. BH 2018.4.110. (Kúria Bfv.II.756/2017., EBH 2018.B.14.)

³⁷ Az előbb említetten kívül is találunk rá precedenst: Kúria Bfv.456/2019/9.

³⁸ Btk. 100. § (1) bekezdés a) pont.

³⁹ Lásd: *visszaeső* fogalma, Btk. 459. § (1) bekezdés 31. pont.

⁴⁰ Közügyektől eltiltás mellékbüntetésnek csak végrehajtandó szabadságvesztés kiszabása mellett van helye, ezért törvénysértő e mellékbüntetés elzárás melletti alkalmazása. E törvénysértés „a büntetőjog más szabályainak megsértését” valósítja meg, így felülvizsgálati okot képez. BH 2020.6.168. (Kúria Bfv.II.882/2019.)

vagy kötelezettség előírása, vagy más szankció kiszabása nélkül súlytalan büntetésnek tűnhet. Ezt a fajta súlytalanságot az esetek meghatározott részében maga a bírói gyakorlat is érzékeli és az ítéletek indokolásában ezt alá is támasztja. A Debreceni Ítéltábla egyik döntésében olvashatjuk, hogy *a végrehajtásában felfüggesztett büntetés kizárólagos alkalmazása súlytalanná tette volna a büntetési célok érvényre jutását és emiatt szabott ki az elsőfokú bíróság a vádlottal szemben pénzbüntetést is.*⁴¹ A pénzbüntetés kiszabásának azonban, tudjuk, hogy vannak korlátai, hiszen az elkövető anyagi teljesítőképesége ennek a büntetésnek sok esetben határt szabhat.

Egy másik, az aktakutatás során tanulmányozott ügyben a bíróság szintén egy érdekes bünteteskiszabási helyzettel találta szemben magát, mely döntés alapjaiban kérdőjelezi meg a felfüggesztett szabadságvesztésnek a szankciók súlyossági sorrendjében betöltött helyét. Az ittas járművezetés elkövetője, büntetlen előéletű, de személyi körülményeire tekintettel sem a pénzbüntetés, sem a közérdekű munka kiszabása nem tűnt jó megoldásnak.⁴² Előnyugdíjas elkövetőről lévén szó, aki mindössze 54.000 Ft havi jövedelemmel rendelkezett, vagyontalan, ráadásul rákbeteg, akit szájúregi daganattal műtöttek, így teljesen érthető módon sem pénzbüntetést, sem közérdekű munkát nem akart a bíróság vele szemben kiszabni. Természetesen a vádlott személyi körülményeire tekintettel a személyi szabadságától történő tényleges megfosztás, vagyis az elzárás kiszabása szóba sem jöhetett, így csak a legszigorúbb büntetési nem, a szabadságvesztés felfüggesztésének kiszabása tűnt a terhelt szempontjából elfogadható megoldásnak.

Az ügy nagyon jól példázza azt, hogy bizonyos esetekben az igazságos szankció kiválasztása, a bünteteskiszabás általános, elméleti szabályait teljesen felülírva, a józan ész logikája alapján történik az ítélkezési gyakorlatban. A büntetlen és kifogástalan közlekedési előélettel rendelkező, ráadásul súlyosan beteg elkövetővel szemben, amikor az ittas vezetés következményeként senki nem sérült meg, és ráadásul még az ügyészség is pénzbüntetés kiszabását indítványozta, a bünteteskiszabás elvei alapján egyértelműen eltúlzottnak tűnik szabadságvesztés büntetés kiszabása. A vádlott azonban valójában mégis így járt a legjobban, hiszen személyi szabadságát nem vonták el, a próbaidő alatt pedig csupán törvénytisztelő életet kell folytatnia, és tartózkodnia kell bűncselekmény(ek) elkövetésétől.

Tovább nehezíti a felfüggesztett szabadságvesztés súlytalanságának problémáját a Btk. szankciók együttalkalmazására vonatkozó egyik tilalma is. A Btk. kifejezett rendelkezése értelmében, szabadságvesztés mellett nem szabható ki közérdekű munka. A közérdekű munka, ha nem is vonja el, de legalábbis korlátozza az elítélt szabadságát a munkavégzés időtartamára. Ezen együttalkalmazási tilalom végrehajtandó szabadságvesztés mellett nagyon is érthető. A célra tekintettel történő bünteteskiszabás elvével teljesen ellentétes lenne, ha a személyi szabadág elvonása után az elkövetőnek még közérdekű munkavégzést is kellene teljesíteni. Tekintettel a szabadságvesztés és a közérdekű munka büntetés alapvetően eltérő céljaira, nehéz is lenne olyan elkövetői kört találni, melynek a személyiségére és a bűncselekmény súlyára tekintettel éppen e két büntetés kombinációjával lenne

⁴¹ Debreceni Ítéltábla Bf.I.199/2020/11.

⁴² Hajdúszoboszlói Járásbíróság 1.B.13/2019.

elérhető a büntetési cél.

Nem értünk azonban egyet azzal, hogy a végrehajtásában felfüggesztett szabadságvesztést miért ne lehetne közérdekű munka kiszabásával kombinálni.⁴³ Külföldön adottak a jó példák arra, hogy a közérdekű munka és a felfüggesztett szabadságvesztés együttesen is alkalmazható, és kifejezetten sikeresen működik a gyakorlatban. Tekintettel arra, hogy az elkövető személyiségére és arra tekintettel történik a feltételes elítélés, hogy még javítható és formálható az elkövető személyisége, miért ne lehetne ebben a személyiség formálásban szerepe a köz javára végzett, ingyenes munkavégzésnek.⁴⁴ A súlytalan büntetések elkerülésének egyik útja lehetne a felfüggesztett szabadságvesztésnek a közérdekű munkával való kombinálása, esetleg a közérdekű munka időtartamának inkább a generális minimumhoz közeli megállapításával, tekintettel arra is, hogy ebben az esetben mégsem a köz javára végzett munka az egyedüli hátránya a kiszabott szankciónak.

4. A pártfogó felügyelet és külön magatartási szabályok

A pártfogó felügyeletnek a feltételes elítélés e formájánál is óriási a jelentősége. A végrehajtásában felfüggesztett szabadságvesztések súlytalanságának elkerülése érdekében, érdemes lenne megfontolni más szankciókkal való gyakoribb kombinációját, illetve megfontolandó lenne a pártfogó felügyelet gyakoribb alkalmazása is. Sokkal hatékonyabb lenne ennek a jogintézménynek a visszatartó ereje, ha az elkövető nem passzív „elszenvedője” lenne a büntetésnek, hanem szembesülne annak következményeivel és ez esetleg aktivitásra is készítené.⁴⁵

A statisztikai adatokat megvizsgálva az tapasztalható, hogy a bíróságok csak ritkán élnek a pártfogó felügyelet elrendelésével, holott ezt akár másodfokon is megtehetnék a súlyosítási tilalom sérelme nélkül.⁴⁶ 2019-ben a 11.621 felfüggesztett szabadságvesztésből 1.178 esetben rendeltek el pártfogó felügyeletet, ami az ügyek 10,13%-a.⁴⁷ Ebből feltehetően 349 esetben kötelezően rendelte el a visszaeső és különös visszaeső elkövetők esetén a bíróság.⁴⁸ Kifejezetten dicséretes azonban, hogy a maradék kb. 800 ügyben a bíróság mérlegelési lehetőségével élve rendelte

⁴³ BH 2015.8.210. Szabadságvesztés kiszabása mellett közérdekű munka kiszabása törvénysértő akkor is, ha a szabadságvesztés végrehajtását a bíróság próbaidőre felfüggeszti [Btk. 33. § (1) bekezdés, (4) bekezdés, (6) bekezdés a) pont].

⁴⁴ Franciaországban, Svédországban, Finnországban. Lásd: Sipos Ferenc: Közérdekű munka skandináv módra II.: A dán és a finn példa, *JURA* 2018/1. 419-426. o.

⁴⁵ Hatvani Erzsébet: A Pártfogó Felügyelői Szolgálat és a bűnelkövetők társadalmi reintegrációja, *Börtönügyi Szemle*, 2006/1. 27-32. o.

⁴⁶ Felfüggesztett szabadságvesztés kiszabása esetén a másodfokú bíróság részéről a pártfogó felügyelet elrendelése nem ütközik a súlyosítási tilomba. BH 1985.339.

⁴⁷ Az OBH adatbázisa, Jogerősen befejezett büntetőeljárások vádlottainak statisztikai adatai, Revízió után, 2019-es év adatai. <https://birosag.hu/jogerosen-befejezett-buntetoeljarasok-vadlottainak-statisztikai-adatai>

⁴⁸ Érdemes megjegyezni, hogy nem csupán visszaesők esetén kötelező immár a végrehajtásában felfüggesztett szabadságvesztés mellett a pártfogó felügyelet elrendelése, hanem hozzátartozója sérelmére elkövetett, személy elleni erőszakos bűncselekmény miatt végrehajtásában felfüggesztett szabadságvesztésre ítélt elkövető esetén is. Ld. Btk. 69. § (2) bekezdés d) pont

el a pártfogó felügyeletet. Arra vonatkozóan azonban már nincs adat, hogy a pártfogó felügyelet mellett hány esetben történt egyéni magatartási szabály vagy kötelezettség előírása. 2019-ben összesen 3168 esetben történt pártfogó felügyelet elrendelése hazánkban, ebből tehát az ügyek több mint harmadában a felfüggesztett szabadságvesztés mellett került ez az intézkedés alkalmazásra.⁴⁹

Sajnálatos módon a pártfogó felügyelet elrendelésének a száma évről évre csökkenő tendenciát mutat, mely természetesen a szabadságvesztések szám szerinti csökkenéséből is egyenesen következik. Az első büntényes elkövetők esetében van a legnagyobb esély a változásra és a pártfogó felügyelet sikerére.⁵⁰ Erre tekintettel a bíróságoknak meg kellene fontolni, hogy ne csak a már kriminális karrierrel rendelkező visszaesők esetén és kötelező jelleggel rendeljenek el pártfogó felügyeletet, hanem azzal mind gyakrabban éljenek mérlegelési jogkörüknél fogva.

Csodákat tenni a pártfogó felügyelő sem képes, de célja az elkövető rendszeres ellenőrzése és irányítása révén az ismételt bűnelkövetés megakadályozásának elősegítése. A pártfogó felügyelőnek természetesen nem feladata az elkövető valamennyi szociális problémájának megoldása sem, de amennyiben azok hozzájárultak a bűncselekmény elkövetéséhez vagy a bűnismétléshez, akkor legalábbis törekednie kell azok megoldására. A pártfogó felügyelő képes lehet arra, hogy elindítsa azt a változási folyamatot az elkövetőnél, ami majd elősegíti jövőbeli jogkövető magatartását. Segíthet munkahely keresésében, szenvedélybetegségből való felépülésben, orientálhat a munkához szükséges szakképzettség megszerzésében.

A gyakorlat sajnos azt mutatja, hogy mind az ügyészségek, mind a bíróságok fukarkodnak az egyéni magatartási szabályok előírásával.⁵¹ Ennek összetett okai vannak, egyrészt a bíróság rendelkezésére nem áll megfelelő információ az elkövető személyiségéről, mely probléma a pártfogó felügyelői vélemény előzetes beszerzésével viszonylag egyszerűen orvosolható lenne. Másrészt a jogalkalmazó úgy gondolja, hogy a pártfogó felügyelet leterheltségéből adódóan úgysem tudja majd a magatartási szabályt betartatni, aminek aztán súlyos következményei lesznek.⁵² Mindez egy nem kívánatos gyakorlat kialakulásához vezetett. Hatvani Erzsébet rámutat arra, hogy az alternatív szankciók végrehajtásának hatékonyságát – ezen belül az integrációs esélyt – növeli, ha azok egyedi magatartási szabályokkal párosulnak.⁵³ Számos külföldi példa is áll előttünk a tekintetben, hogy a

⁴⁹ A büntetőbíróság előtti ügyészi tevékenység főbb adatai I. A 2019. évi tevékenység. i. m. 63. o.

⁵⁰ Szücsné Németh-Csóka Tímea: Menteni, akit még lehet: a pártfogó felügyelet szerepének jelentőségéről, in.: *Büntetőjogi Tanulmányok XVI.*, (Szerk.: Jungi Eszter) MTA Veszprémi Területi Bizottsága, Veszprém, 2015. 128. o.

⁵¹ Róth Erika: Az ügyész diszkrecionális jogkörének néhány kérdése, in.: *Bizonyítékok. Tiszteletkötet Tremmel Flórián egyetemi tanár 65. születésnapjára. Studia Iuridica Auctoritate Universitatis Pécs Publicata, 139.*, (Szerk.: Fenyvesi Csaba, Herke Csongor, Mészáros Bence) Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kara, Pécs, 2006. 518. o., Barabás A. Tünde, Mészáros Ádám, Windt Szandra: A vádelhalasztás eredményessége és feltételei 2006-ban: aktafeldolgozás, különös tekintettel a megelőzés és individualizálás szempontjaira, in.: *Kriminológiai Tanulmányok, 45. kötet*, (Szerk.: VIRÁG György) Országos Kriminológiai Intézet, Budapest, 2008. 208. o.

⁵² Btk. 87. § c) pont Lásd: BH 1981.307., BH 2000.336., BH 2007.180., Debreceni Ítéletábrla Bf.290/2008/4.

⁵³ Hatvani Erzsébet: i.m. 31. o.

jogalkalmazónak az egyéniesítés érdekében szélesebb mozgásteret biztosít már maga a törvény is, akár az alternatív szankciók együttes alkalmazása tekintetében is. Több külföldi államban is működik a felfüggesztett szabadságvesztésnek a közérdekű munkával⁵⁴ vagy más szankciókkal, magatartási szabályokkal, a sértettnek fizetendő jóvátétellel történő kombinálása. Ezek a megoldások mindenképp aktív szerepvállalást kívánnak meg az elkövető részéről, és a büntetés sem tűnhet súlytalanak.

Hazánkban az egyéni magatartási szabályok tekintetében arra kell törekedni, hogy azok egyáltalán legyenek. Amennyiben a bíró veszi a bátorságot az egyéniesítésre, akkor a magatartási szabályokkal szembeni elvárás, hogy világosak, félreérthetetlenek, és nem utolsó sorban teljesíthetőek is legyenek. Teljesen felesleges egyéni magatartás előírásának látszatát kelteni és általános, a pártfogó felügyelettel egyébként is együtt járó magatartási szabályokat, külön magatartási szabályként feltüntetni.⁵⁵ A külön magatartási szabályok tekintetében ügyelni kell arra is, hogy ne kerüljön sor olyan magatartási szabály előírására sem, melyet a törvény büntetésként szerepeltet. Ennek megfelelően nem írható elő magatartási szabályként, hogy az elkövető járművet nem vezethet.⁵⁶

A magatartási szabályok pontos meghatározása, a betartásuk érdekében elemi fontosságú. Másodfokú bíróság mutat rá arra, hogy a pártfogó felügyelet 5 éves időtartamára szükségtelen a drogprevenációs programba történő bekapcsolódás kötelező magatartási szabályként történő előírása, melynek megszegése a felfüggesztett büntetés végrehajtásának elrendelését vonhatja maga után. Ezzel a bíróság egyáltalán nem azt mondta ki, hogy az elsőfokú bíróság ne írhatna elő drogprevenációs programban való részvételt, de az 5 éves időtartam a kívánt célokhoz képest is eltúlzottnak tekinthető. Különös tekintettel arra, hogy a Btk. büntethetőséget megszüntető okként⁵⁷ már a 6 hónapig tartó folyamatos kábítószerfüggőséget kezelő eljárást vagy felvilágosító programban való részvételt is elegendőnek tartja.⁵⁸ Ennek megfelelően a szabályok egyértelmű megfogalmazása mindenkinek az érdeke. A bíróság pontosan előírhatja, hogy legalább mennyi ideig tartó drogprevenációs foglalkozáson való részvételt vár el a terheltől.

Figyelemmel kell lenni arra is, hogy vannak olyan magatartási szabályok, amelyeknek előírásához az elkövető kifejezett hozzájárulása szükséges, így nem elegendő magatartási szabályként alkoholelvonó kúrára kötelezni az elkövetőt, hanem az ehhez szükséges hozzájárulását is be kell szereznie a bíróságnak.⁵⁹ Az esetek egy részében úgy tűnik, hogy a bíróságok erről megfeledkeznek, és előírják, hogy az

⁵⁴ Például: Franciaországban, Svédországban, Finnországban. Lásd részletesen: Papatheodoru, Théodore: La personnalisation des peines dans le nouveau code pénal français. *Revue de science criminelle et de droit pénal comparé*, 1997/1. 22-24. o.

⁵⁵ Szükségtelen olyan magatartási szabály, hogy a jövőben tartózkodjon bűncselekmény vagy szabálysértés elkövetésétől. BH 1978.367.

⁵⁶ BH 1978.367.

⁵⁷ Btk. 180. § (1) bekezdés.

⁵⁸ Fővárosi Ítélet tábla Bf.292/2012/9.

⁵⁹ A vádlott rendszeresen és nagymértékben fogyaszt szeszes italt, idült alkoholfüggőségben szenved. Kényszergyógyítása indokolt és szükséges, annak egészségügyi ellenjavallata nincs. E külön magatartási szabály teljesítése önkéntes jellegű, előírása az ítélet tábla álláspontja szerint csak a vádlott belegyezésével lehetséges. ÍH 2005.92.

elkövető önkéntesen vesse alá magát alkoholelvonó kezelésnek, vagy vegyen részt kábítószer-használatot kezelő ellátásban, anélkül, hogy ehhez beszereznének előzetes hozzájárulást.⁶⁰ Majd az önkéntesség hiányában a pártfogó felügyelet magatartási szabályainak súlyos megszegésére hivatkozva, a szabadságvesztés nem kívánatos módon végrehajtásra kerül.⁶¹ Előzetes hozzájárulás szükséges valamennyi gyógykezelés előírása esetében, legyen az kábítószer függőséget gyógyító kezelés, agressziót kezelő pszichiátriai ellátás vagy más gyógyító program.⁶²

Az egyéni magatartási szabályok alapvető problémáját és számos tanulság levonását teszi lehetővé az alábbi eset. Az elsőfokon eljáró bíróságok csak nagyon ritkán engednek teret kreativitásuknak a magatartási szabályok tekintetében, s ha ezt végre kivételesnek mondható esetben megteszik, akkor azt egy egyszerű tollvonással a másodfokú bíróság megsemmisíti. Esetünkben az elsőfokú bíróság a vallási tisztelet tárgyára elkövetett rongálás fiatal elkövetőivel szemben olvasónapló-készítési kötelezettséget írt elő. Az ügyben másodfokon eljáró bíróság az egyéni magatartási szabályt ítéletében mellőzte, egyébként pedig helyben hagyta az elsőfokú bíróság ítéletét.⁶³

Külön magatartási szabályként két konkrétan megnevezett könyv két éven belüli elolvasását és az olvasónapló pártfogó felügyelő részére történő bemutatását írta elő az elsőfokú bíróság. A mai világban mindenképpen dicséretesnek tekinthető a bíróság ötlete, amikor az olvasás szerepe egyébként is devalválódott a fiatalok körében. Az elsőfokú bíróság indoka azonban az volt, hogy a rongálás ideológiai okokból történt, melyet előítéletes gondolkodás vezérelt, és ezen előítéleteken a vádlottak olvasmányaik hatására talán változtatnak. A másodfokú bíróság indokolása szerint azonban a külön magatartási szabály túllép a büntetési célokon, hiszen abba nem illeszthető bele az elkövető világnézetének a formálása, hiszen ez a gondolatszabadság korlátozásának tilalmával ütközne.

A magatartási szabály mellőzése tekintetében azonban vitatkoznék a másodfokú bírósággal. A büntetőjogi büntetésnek valóban nem célja a világnézeti kérdések megváltoztatása, és nem is lehet alkalmas világnézeti kérdések tekintetében átnevelésre. Más nézőpontok bemutatása és azok megismerése a világnézeti meggyőződések megváltoztatásának célzata nélkül az elkövetők számára mindenképpen hasznosnak bizonyulna. A másodfokú bíróságnak mellőznie kellett volna az indokolás köréből a világnézeti átnevelés célzatát, de semmiképpen nem eliminálni az olvasásra ösztönzést. Ha a konkrét olvasmányok jellegével a másodfokú bíróság nem értett egyet, akkor még mindig kijelölhető lett volna más, a másodfok számára is elfogadható, semmiképpen nem átnevelési, de annál inkább nevelési célú olvasmány. Az eset nagyon jól szemlélteti a magatartási szabályok alapvető problémáját. Miért legyen kreatív az elsőfokon ítélező bíró, ha a külön magatartási szabályok fontosságát a felsőbb bírósági szinten sem ismerik el és nem is támogatják azokat?

⁶⁰ Miskolci Törvényszék B.344/2007/12., Szolnoki Törvényszék B.78/2018/46.

⁶¹ Például: Miskolci Törvényszék B.344/2007/12.

⁶² Egri Törvényszék Bf.161/2013/3., Kecskeméti Törvényszék B.408/2014/24.

⁶³ Pesti Központi Kerületi Bíróság 13.B.789/2014/5., Fővárosi Törvényszék 23.Bf.5661/2015/5.

Találunk a gyakorlatban a magatartási szabályok előírására néhány dicséretes példát is, melyeket megerősítésként mindenképp érdemes megemlíteni. Élet és testi épség elleni bűncselekmények körében kifejezetten előfordul, hogy a bíróság a Pártfogó Felügyelői Szolgálat szervezésében megvalósuló személyiségfejlesztő vagy agressziókezelő tréningen való részvételre, külön magatartási szabályként kötelezi az elkövetőt.⁶⁴ Ehhez persze az is kell, hogy egyáltalán legyen a Pártfogó Felügyelői hálózat által helyileg megszervezett ilyen típusú tréning, és erről a büntetéskiszabást végző bírónak konkrét ismerete is legyen. Gyakori az alkoholista, rendszeresen szeszes italt fogyasztó elkövető esetén, a nyilvános helyen való alkoholfogyasztás tilalmának előírása, valamint olyan nyilvános helyek látogatásának a tilalma, ahol szeszesitalt szolgálnak fel.⁶⁵ Ugyanígy kábítószeres bűncselekmények elkövetői esetén előfordul konkrétan meghatározott szórakozóhelyek látogatásának tilalma, illetve drogprevenciós programokba való bekapcsolódás kötelezettsége.⁶⁶

Záró gondolatok

A büntető szankciórendszer egy finoman összehangolt, de nagyon érzékenyen működő rendszer, s egy látszólag csekélynek tűnő változás az addigi kialakult gyakorlatot átírhatja és előre nem látott hibákat generálhat. Szabó András a halálbüntetés eltörlése kapcsán megjegyzi, hogy *„a Btk.-ban meghatározott büntetések összefüggő rendszert alkotnak, (...) e rendszer egyik elemének megszüntetése szükségessé teszi az egész büntetési rendszer felülvizsgálatát.”*⁶⁷ A szankciórendszer koherenciáját azonban nemcsak egy büntetési nem törlése, hanem egy új büntetési nem bevezetése is képes felforgatni. Ez történt a magyar büntetőjogban az elzárás bevezetésével is. A fent bemutatott problémák megoldására kifejezetten a jogalkotónak van kompetenciája. Szükségesnek tűnik, hogy a büntetések súlyossági sorrendjét jogszabály egyértelműen deklarálja. Nézetünk szerint szükséges lenne annak kimondása, hogy a végrehajtandó szabadságvesztést követően, a súlyossági sorrendben az elzárás következik, és ezután jön csupán a sorban a végrehajtásában felfüggesztett szabadságvesztés.

Összességében a felfüggesztett szabadságvesztések kapcsán azt mondhatjuk, hogy egy népszerű alternatív büntetésről van szó, mely kellő odafigyeléssel alkalmazva a büntetési célok elérésére is maximálisan alkalmas lehetne. A gyakorlatban azonban törekedni kellene kifejezetten a súlytalannak tűnő alkalmazási esetek elkerülésére. Ehhez véleményem szerint meg kellene fontolni egyrésről a pártfogó felügyelet gyakoribb elrendelése mellett, egyéni magatartási szabályok gyakoribb alkalmazását. Ezeknek az előírását lényegesen megkönnyítenék a hatóságok által előzetesen beszerzett pártfogó felügyelői vélemények vagy környezettanulmányok. A magatartási szabályok végrehajtásában pedig

⁶⁴ Fővárosi Törvényszék 23.B.1238/2017/42., Fővárosi Törvényszék 15.B.959/2016/39.

⁶⁵ Debreceni Ítéltábla Bf.290/2008/4., Szolnoki Törvényszék 6.B.646/2016/8., Szegedi Ítéltábla Bf.379/2007/3., Miskolci Törvényszék B.975/2007/35., BH 2011.3.101.

⁶⁶ Budapest Környéki Törvényszék B.79/2011/2.

⁶⁷ 23/1190. AB határozat

nagymértékben kellene támaszkodni a helyi szinten működő Községi Foglalkoztatók, civil szervezetek szolgáltatásaira. Másrészt támogatandó lenne az is, hogy a felfüggesztett szabadságvesztést közérdekű munkával is lehessen kombinálni. Ezekkel a módszerekkel lehetne elkerülni ennek a többre hivatott, többre érdemes szankciónak a további devalválódását.

Irodalomjegyzék

- Albrecht, Hans-Jörg: *Prison Overcrowding – Finding Effective Solutions. Strategies and Best Practices Against Overcrowding in Correctional Facilities.* Max Planck Institute, Freiburg, 2011. https://www.mpicc.de/shared/data/pdf/research_in_brief_43_albrecht_prisonovercrowding.pdf (2020. december 12.)
- Ambrus István: Some Thoughts on the Hungarian Criminal Sanctioning System, *Jogelméleti Szemle*, 2016/4.
- Barabás A. Tünde, Mészáros Ádám, Windt Szandra: A vádelhalasztás eredményessége és feltételei 2006-ban: aktafeldolgozás, különös tekintettel a megelőzés és individualizálás szempontjaira, in.: *Kriminológiai Tanulmányok, 45. kötet*, (Szerk.: VIRÁG György) Országos Kriminológiai Intézet, Budapest, 2008.
- Blanc, Alain: Á propos du rapport de Dominique Raimbourg: „Penser la peine autrement: proposition pour mettre fin à la surpopulation carcérale”, *Archives de politique criminelle*, 2013/1.
- Bonis-Garçon, Evelyne, Peltier, Virginie: *Droit de la peine*, 2e édition, LexisNexis, Paris, 2015.
- Deffains, Bruno, Jean, Jean-Paul: Le coût des prisons (à qui profite le crime?), *Archives de politique criminelle*, 2013/1. <https://doi.org/10.3917/apc.035.0025>
- Favuzza, Federica: Torreggiani and Prison Overcrowding in Italy, *Human Rights Law Review*, 2017/1. <https://doi.org/10.1093/hrlr/ngw041>
- Finkey Ferenc: *A magyar büntetőjog tankönyve*, Grill Károly Könyvkiadó Vállalata, Budapest. 1909.
- Görgényi Ilona, Gula József, Horváth Tibor, Jacsó Judit, Lévay Miklós, Sántha Ferenc, Váradi Erika: *Magyar Büntetőjog, Általános Rész*, Complex Kiadó, Budapest, 2014.
- Görgényi Ilona: Közösségi szankciók a büntetőjogban, in.: *Acta Universitatis Szegediensis: Acta Juridica et Politica, Tomus LXXXI. Ünnepi kötet dr. Nagy Ferenc egyetemi tanár 70. születésnapjára*, (Szerk.: Homoki-Nagy Mária), Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar, Szeged, 2018.
- Hatvani Erzsébet: A Pártfogó Felügyelői Szolgálat és a bűnelkövetők társadalmi reintegrációja, *Börtönügyi Szemle*, 2006/1.
- Irk Albert: *A magyar büntető anyagi jog*, Dunántúl Pécsi Egyetemi Könyvkiadó és Nyomda Rt., Pécs, 1933.
- Kadlót Erzsébet: Az új Btk. szankciórendszerének lehetséges kihatásai az ítélkezési gyakorlatra, *Fundamentum*, 2013/4.
- Kadlót Erzsébet: Pilot döntés a börtönök túlzásfoltosságáról, in.: *Kriminológiai Közlemények 75. szám, Válogatás a 2014-ben és 2015-ben tartott tudományos*

- rendezvények előadásából*, (Szerk.: Inzelt Éva) Magyar Kriminológiai Társaság, Budapest, 2015.
- Kerezi Klára: *Kontroll vagy támogatás: az alternatív szankciók dilemmája*, Complex Kiadó, Budapest, 2006.
  - Márk Lili, Váradi Balázs: A fogvatartás ára – A Strasbourgi pilot ítélet fényében, in: *Kriminológiai Közlemények 75. szám, Válogatás a 2014-ben és 2015-ben tartott tudományos rendezvények előadásából*, (Szerk.: Inzelt Éva), Magyar Kriminológiai Társaság, Budapest, 2015.
  - NAGY Anita: A túlsúlyfoltosság a büntetés-végrehajtási intézetekben, figyelemmel a nemzetközi szabályozásra, *Jogelméleti Szemle*, 2016/1.
  - Nagy Anita: *Szabadulás a büntetés-végrehajtási intézetből*, Bíbor Kiadó, Miskolc, 2015.
  - Pálvolgyi Ákos: *A büntetés felfüggesztése intézménye történetének és egyes büntetőjogi alapelvek értékelése a magyar büntetőjogban a Cemeji-kódextől napjainkig*, Doktori értekezés, Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar, Doktori Iskola, Pécs 2017. <https://ajk.pte.hu/files/file/doktori-iskola/palvolgyi-akos/palvolgyi-akos-muhelyvita-ertekezes.pdf>
  - Papatheodoru, Théodore: La personnalisation des peines dans le nouveau code pénal français. *Revue de science criminelle et de droit pénal comparé*, 1997/1.
  - Penaud, Béatrice: La surpopulation carcérale n'est pas une fatalité, *Gazette du Palais*, No. 135. du 15 Mai 2014.
  - Poncela, Pierrette: La crise du logement pénitentiaire, *Revue de science criminelle et de droit pénal comparé*, 2008/4.
  - Pradel, Jean: *Droit pénal général*, 21e édition, Cujas, Paris, 2016.
  - Róth Erika: Az ügyész diskrecionális jogkörének néhány kérdése, in.: *Bizonyítékok. Tiszteletkötet Tremmel Flórián egyetemi tanár 65. születésnapjára. Studia Iuridica Auctoritate Universitatis Pécs Publicata, 139.*, (Szerk.: Fenyvesi Csaba, Herke Csongor, Mészáros Bence) Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kara, Pécs, 2006.
  - Sipos Ferenc: Közérdekű munka skandináv módra II.: A dán és a finn példa, *JURA* 2018/1. 419-426. o.
  - Szemesi Sándor: Repetitive Cases before the Strasbourg Court: The Pilot Judgment Procedure at the European Court of Human Rights, in.: *Hungarian Yearbook of International Law and European Law 2014*. (Szerk.: Szabó Marcel, Lános Petra Lea, Varga Réka, Molnár Tamás) Eleven International Publishing, Hague, 2015. <https://doi.org/10.5553/HYIEL/266627012014002001016>
  - Szemesi Sándor: Sok (jó) ember kis helyen? A magyar fegyintézetek zsúfoltságával kapcsolatos kérdések az Emberi Jogok Európai Bírósága gyakorlatában, *Büntetőjogi Szemle*, 2014/2.
  - Szücsné Németh-Csóka Tímea: Menteni, akit még lehet: a pártfogó felügyelet szerepének jelentőségéről, in.: *Büntetőjogi Tanulmányok XVI.*, (Szerk.: Jungi Eszter) MTA Veszprémi Területi Bizottsága, Veszprém, 2015.
  - Tóth J. Zoltán: A halálbüntetés utolsó harminc éve Magyarországon: az 1961. évi V. törvénytől az alkotmánybírói abolicíóig, *Jogelméleti Szemle*, 2008/4.
-